

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อโครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

**ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานของเกษตรกรที่ออกไปทำงาน
นอกภาคการเกษตรในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

ปี 2543/2544

โดย

นายพิษณุ วีระสารธรรม

เมษายน 2545

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.รัตนา โพธิ์สุวรรณ

ภาควิชา/คณะ : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร
คณะธุรกิจการเกษตร

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานของเกษตรกรที่ออกไปทำงานนอกภาคการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยผลักดัน ปัจจัยดึงดูดด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมบางประการที่เป็นสาเหตุของการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรไปสู่ภาคการเกษตร และปัญหาพร้อมแนวทางแก้ไขอันเกี่ยวกับแรงงานของครัวเรือนเกษตรกร

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานในครัวเรือนเกษตรกร และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ของแรงงานเกษตรกร จำนวน 98 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแรงงานของเกษตรกรทั้งหมด 4,375 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามรวมทั้งการสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการทดสอบค่าไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า แรงงานของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สมรสแล้ว อายุเฉลี่ย 25 ปี การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

ลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการออกไปทำงานนอกภาคการเกษตร ของแรงงานในครัวเรือนเกษตรกรในอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ สถานภาพการสมรส ส่วนลักษณะส่วนบุคคลอื่นๆ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับการออกไปทำงานนอกการเกษตรของแรงงานในครัวเรือนเกษตรกร

ปัจจัยผลักดันที่มีความสัมพันธ์กับการออกไปทำงานนอกการเกษตรของแรงงาน ในครัวเรือนเกษตรกร ได้แก่ ระดับการครองชีพ ภาระหนี้สิน และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ส่วน ปัจจัยผลักดันอื่นๆ ได้แก่ พื้นที่ทำการเกษตร ภัยธรรมชาติ ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร ผู้เยาว์และ ผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการออกไปทำงานนอกภาคการเกษตรของแรงงานในครัวเรือน เกษตรกร

สำหรับปัจจัยดึงดูดได้แก่ รายได้รวมของครัวเรือน รายได้นอกการเกษตร ความ ทันสมัยมีหน้าตาในสังคม สาธารณสุขมูลฐาน การชักชวนของญาติและเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์ กับการออกไปทำงานนอกการเกษตรของแรงงานในครัวเรือนเกษตรกร

ปัญหาที่มีผลกระทบต่อครัวเรือนเกษตรกรมี 2 กรณีคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง ต่อแรงงานเกษตรกรที่ออกไปทำงานนอกการเกษตร ได้แก่ ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้าน สังคม ปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นกับการทำการ เกษตรของครัวเรือนเกษตรกรที่มีแรงงานในครัวเรือนออกไปทำงานนอกการเกษตรได้แก่ ปัญหา ด้านการขาดแคลนเงินทุน ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านคุณภาพของผลิตผลการเกษตรไม่ ได้มาตรฐาน ปัญหาที่ดินทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ และปัญหาภัยธรรมชาติ

ABSTRACT

Abstract of thesis submitted of the Graduate School Project of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Cooperative Economics

FACTORS AFFECTING LABOUR EMIGRATION OF THE FARMERS IN PAI DISTRICT, MAEHONGSON PROVINCE, TO NON – AGRICULTURAL JOBS, YEAR 2000/2001

By

PISSANU WEERASARATAM

APRIL 2002

Chairman: Dr. Ratana Pothisuwan

Department/Faculty: Department of Agricultural Economics and Cooperatives,
Faculty of Agricultural Business

This research was conducted to examine personal characteristics, push factors and pull factors in socio-economics of farmers in Pai district which caused them to emigrate to non-agricultural jobs as well as agricultural labour problems and solutions to the problems.

The data were collected by means of interview schedules from 98 samples of farmers selected by multi – stage sampling from 4,375 households and then analyzed by the SPSS/PC+. The statistics used were percentage, mean, correlation and the Chi-square.

The findings revealed that most farmers were female, married, 25 years old on average, and had completed a secondary school.

Marital status was found to be significantly correlated with labour emigration of farmers in Pai district, Maehongson province while age, sex and educational level were not.

The push factors significantly correlated with non-agriculture emigration were cost of living, debts, and household expenses but agricultural land, natural disasters, agricultural expenses, and children and old people were not correlated with non-agricultural job emigration.

The pull factors i.e. total household incomes, non-agricultural incomes, sociality, public health facilities, relatives' influences, and friends were non-significantly correlated with non-agricultural job emigration.

Two types of problems were found to exist : problems facing the farmers emigrating to non-agricultural jobs i.e. family, socio-economic, and environmental problems – and agricultural problems i.e. lack of capital, marketing, low quality products, lack of land rights, and natural disasters.